

Resolució alternativa de conflictes i justícia restaurativa

Aura Esther Vilalta
María Jesús Guardiola Lago
Josep M. Tamarit Sumalla

PID_00202835

Material docent de la UOC

Aura Esther Vilalta**María Jesús Guardiola Lago****Josep M. Tamarit Sumalla**

Primera edició: setembre 2013

© Aura Esther Vilalta, María Jesús Guardiola Lago, Josep M. Tamarit Sumalla

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició, FUOC, 2013

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Disseny: Manel Andreu

Realització editorial: Eureka Media, SL

Dipòsit legal: B-19.936-2013

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Introducció

Un dels àmbits sobre els quals es projecta el debat criminològic és el que fa referència al desenvolupament de les formes alternatives de resolució de conflictes i dels nous paradigmes de justícia. La investigació criminològica ha afavorit la crítica al sistema de justícia convencional, de caràcter estatal i amb un protagonisme fonamental del poder judicial. Aquesta crítica ha comportat la proliferació de noves concepcions i models de justícia i de resolució de conflictes, entre els quals destaca actualment la justícia restaurativa, que tracta de respondre a la necessitat de trobar mitjans més eficaços i eficients de resolució del conflicte sense renunciar a les necessitats de justícia de les víctimes i la comunitat, amb una visió reconstructiva de les relacions socials.

Els materials docents d'aquesta assignatura ofereixen una visió general de les diverses formes de resolució alternativa de conflictes i posteriorment s'endinsen en els antecedents i principis de la justícia restaurativa. Una de les aportacions més rellevants de la investigació criminològica en els últims temps ha estat la realització d'avaluacions empíriques dels programes restauratius, la qual cosa en permet conèixer els assoliments efectius i els riscos. Al llarg dels tres mòduls se seguirà un enfocament que combina aspectes de caràcter descriptiu, que permeten un coneixement bàsic dels antecedents i els conceptes fonamentals en els diversos temes, amb la presentació de l'estat de la investigació i l'anàlisi jurídica.

Objectius

- 1.** Conèixer l'evolució i el desenvolupament actual de les diverses formes alternatives de resolució de conflictes en el pla internacional.
- 2.** Conèixer els principis bàsics reguladors de les modalitats extrajudicials de resolució.
- 3.** Identificar els elements distintius de les modalitats autocompositives i heterocompositives de resolució.
- 4.** Conèixer el marc normatiu internacional i de dret intern relatiu a la mediació i altres formes de resolució de conflictes.
- 5.** Comprendre els models de mediació i adquirir competències respecte a les estratègies de mediació.
- 6.** Conèixer els antecedents, conceptes fonamentals i principis de la justícia restaurativa.
- 7.** Situar la justícia restaurativa en el context de les concepcions de la justícia i de les formes alternatives de resolució de conflictes.
- 8.** Delimitar i comprendre les necessitats de resolució de conflictes i de donar satisfacció a les necessitats i demandes de justícia.
- 9.** Conèixer els resultats de les avaluacions de programes restauratius.
- 10.** Adquirir competències per a exercir el paper de facilitador en processos restauratius.
- 11.** Conèixer el marc jurídic en el qual es poden desenvolupar programes restauratius en l'àmbit europeu i espanyol, tant en el dret penal d'adults com en el de menors infractors.
- 12.** Conèixer els possibles efectes jurídics de la reparació anterior i posterior a la sentència en el dret penal espanyol.

Continguts

Mòdul didàctic 1

Resolució alternativa de conflictes

Aura Esther Vilalta

1. El conflicte
2. Modalitats i experiències
3. Marc normatiu i principis
4. La mediació com a paradigma de modalitat autocompositiva
5. La tecnologia aplicada als processos: els ODR

Mòdul didàctic 2

La justícia restaurativa i els paradigmes alternatius de justícia

María Jesús Guardiola Lago i Josep M. Tamarit Sumalla

1. Les formes alternatives a la justícia
2. La justícia restaurativa: antecedents, pràctiques i aproximació conceptual
3. Reconeixement jurídic internacional i europeu
4. Casos discutits: delinqüència sexual, violència familiar i contra menors i terrorisme
5. La justícia restaurativa a debat: crítiques i riscos en l'aplicació de processos restauratius en l'àmbit penal
6. L'avaluació dels programes de justícia restaurativa

Mòdul didàctic 3

La justícia restaurativa al sistema penal espanyol

María Jesús Guardiola Lago i Josep M. Tamarit Sumalla

1. Experiències de justícia restaurativa
2. La justícia restaurativa com a complement del sistema de justícia penal: possibilitats
3. La prohibició de la mediació penal en supòsits de violència de gènere: abast

